

POSELSTVÍ PAPEŽE
JANA PAVLA II.
K SVĚTOVÉMU DNI UPRCHLÍKŮ
2 000

Drazí bratři a drahé sestry!

1. Zatímco lidstvo je na prahu nového tisíciletí charakterizováno fenoménem intenzivního pohybu, v lidské duši sílí stále více vědomí náležitosti k jediné rodině. Dobrovolná i nucená migrace násobí příležitosti k vzájemnému obohacení mezi lidmi různých kultur, náboženství, ras a národů. Moderní dopravní prostředky dokáží stále rychleji spojovat nejvzdálenější místa na zemi, tisíce emigrantů, uprchlíků, nomádů a turistů překračují každý den hranice.

Mnohostranná skutečnost migrace lidí má nejrůznější důvody, v jádru vša k najdeme pokaždé zárodek touhy po transcendentním obzoru spravedlnosti, svobody, pokoje. V konečné analýze pak svědčí o neklidu, jež člověka i nepřímo táhne k Bohu, neboť jedině v něm může člověk nalézt plné uspokojení všech svých očekávání.

Mnoho zemí vynakládá značné úsilí na přijetí uprchlíků, z nichž mnozí se po překonání potíží spjatých s přizpůsobovací fází stávají platnými členy místního společenství. Nicméně nedorozumění, jež v souvislosti s cizinci někdy zaznamenáváme, poukazují na naléhavost proměny struktur a změny mentality, k níž křesťany a všechny lidi dobré vůle vybízí Velké jubileum roku 2000.

Jubileum, čas poutí a setkání

2. Velkým jubileem oslavuje církev narození Krista. Mnozí věřící aby mohli hluboce prožít tento čas milosti se vydávají na svatá místa do Svaté země, do Říma a do celého světa, kde se budou učit otevírat srdce všem, zejména těm, kdo jsou odlišní: hostu, cizinci, přistěhovalci, uprchlíkovi, věřícímu jiného náboženství, nevěřícímu.

Třebaže pouť nabývala v různých dobách rozdílných kulturních výrazů, byla vždy v životě věřících významnou chvílí, neboť "připomíná osobní putování věřícího po stopách Vykupitele: je cvičením účinné askeze, pokáním za lidské slabosti, stálou bdělostí nad vlastní křehkostí, vnitřní

přípravou na obnovu srdce" (*Incarnationis mysterium*, 7).

Pro četné poutníky se tato zkušenost vnitřní pouti spojuje s bohatstvím mnohých setkání s věřícími odlišnými svým původem, kulturou a dějinami. Pout' se tak stává výjimečnou příležitostí k setkání s jinými lidmi. Kdo již vynaložil úsilí na to, aby opustil svou zem, vlast a otcovský dům jako Abrahám (srov. Gn 12,1), stává se sám díky tomu ochotnějším otevírat se někomu jinému.

Obdobný proces probíhá i při migraci, kdy je člověk nucen "vyjít sám ze sebe". Migrace se tak může stát cestou k tomu druhému, cestou k jiným společenským kontextům, do nichž je možné se včlenit, pokud jsou vytvořeny nezbytné podmínky k pokojnému společnému životu.

Církev "svátost jednoty"

3. Radostná zvěst je zprávou o nekonečné Otcově lásce, která byla zjevena v Ježíši Kristu, jenž přišel na svět, "aby rozptýlené Boží děti shromáždil v jedno" (Jan 11,52) a spojil je v jednu rodinu, v níž si Bůh vybudoval příbytek mezi lidmi (srov. Zj 21,3). Proto papež Pavel VI. v souvislosti s církví připomněl, že "jejímu srdci nikdo není cizí. Nikdo jí v její službě není lhostejný. Nikdo jí není nepřitelem, pokud jí sám nechce být. Církev není nazývána katolickou nadarmo a ne nadarmo jí byl dán úkol podporovat ve světě jednotu, lásku a mír" (encyklika *Ecclesiam suam*, 94).

Druhý vatikánský koncil v souladu s těmito slovy prohlásil, že "tento mesiášský lid, ačkoli ještě nezahrnuje všechny lidi a nejednou se jeví jako malé stádečko, je pro celé lidské pokolení naprosto bezpečným zárodkem jednoty, naděje a spásy" (dogmatická konstituce *Lumen gentium*, 9). Církev si je tohoto poslání vědoma. Ví, že Kristus chtěl, aby byla v srdci světa znamením jednoty. V této optice církev hledí i na fenomén migrace, který se dnes odehrává v rámci globalizace, včetně řady jejich kladných a záporných stránek (srov. posynodální apoštolská exhortace *Ecclesia in America*, 2022).

Globalizace na jedné straně urychluje tok kapitálu, směnu zboží a služeb mezi lidmi, což má nevyhnutelně vliv i na pohyb obyvatelstva. Každá velká událost, k níž dojde na jednom místě světa, se určitým způsobem projeví na celé planetě, neboť narůstá pocit sounáležitosti všech národů. Nové generace jsou stále více přesvědčeny, že se planeta stala jakousi "globální vesnicí" a navazují přátelské vztahy překračující jazykové či kulturní rozdíly. Život v jednom společenství se pro mnohé stává každodenní skutečností.

Současně však globalizace působí i nová rozdělení. V rámci liberalismu postrádajícího náležitě brzdné mechanismy se ve světě prohlubují rozdíly

mezi zeměmi "na špici" a zeměmi za nimi "zaostávajícími". Ty první disponují kapitály a technologiemi, které jim umožňují užívat celosvětových zdrojů dle libosti, čehož nevyužívají vždy v duchu solidarity a sdílení. Ty druhé naopak těžko získávají přístup ke zdrojům potřebným k náležitému rozvoji člověka, ba dokonce se jim někdy nedostává ani základních prostředků nutných k přežití; jsou drceny dluhy a sužovány vnitřním rozdělením a nezřídka dochází k tomu, že to málo, co mají, vydají na vedení válek (srov. encyklika *Centesimus annus*, 33). Jak jsem připomněl v Poselství k Mezinárodnímu dni míru v roce 1998, úkolem naší doby je zajistit, aby globalizace probíhala solidárně, aby při ní nedocházelo k vytlačování na okraj společnosti (srov. č. 3).

Migrace ze zoufalství

4. V mnoha oblastech světa je dnes situace dramaticky nestabilní a nejistá. Nelze se tedy divit, že v podobném prostředí mezi chudými a bezmocnými lidmi sílí myšlenka na útěk a snaha nalézt novou zemi, která by poskytla chléb, důstojnost a mír. Je to migrace zoufalších: mužům a ženám, často mladým, nezbývá nic jiného, než opustit svou zemi a vydat se do neznáma. Tisíce lidí podstupují každého dne i nemalá rizika ve snaze uniknout životu bez budoucnosti. Realita, s níž se setkávají v cílových zemích, je bohužel často zdrojem dalších zklamání.

Relativně blahobytné státy uzavírají na druhé straně stále více své hranice pod tlakem veřejného mínění, které je rozrušeno nepříjemnostmi, jež s sebou jev přistěhovalectví nese. Společnost se potom musí vypořádat s ilegálními přistěhovalci, s lidmi v neregulérních situacích, kteří se nemohou dovolat práv v zemi pobytu, jež je odmítá přijmout, a stávají se oběťmi organizovaného zločinu či bezohledných podnikatelů.

Na prahu Velkého jubilea roku 2000, kdy si církve nově uvědomuje své poslání sloužit lidské rodině, je zřejmé, že tato situace klade závažné otázky i jí. Globalizační proces může být přínosný, jestliže budou kulturní rozdíly přijímány jako příležitost k setkání a dialogu a jestliže nerovné rozdělování světových zdrojů vyvolá nové vědomí nutné spolupráce, jež má spojovat lidskou rodinu. Pokud se nerovnosti budou naopak prohlubovat, chudé národy budou nuceny k vyhnanství ze zoufalství, zatímco bohaté země se stanou vězni neukojitelné touhy soustředit dostupné zdroje ve svých rukou.

"S pohledem upřeným na tajemství vtělení"

5. S vědomím dramatu, ale i příležitostí ukrytých v jevu migrace obyvatel,

"s pohledem upřeným na tajemství vtělení Božího Syna, se církev chystá překročit práh třetího tisíciletí" (*Incarnationis mysterium*, 1). V události vtělení poznává církev iniciativu Boha, který "nás seznámil s tajemstvím své vůle, jak se mu to líbilo a jak si to napřed sám u sebe ustanovil, až se naplní čas pro dílo spásy: že sjednotí v Kristu vše, co je na nebi i na zemi" (*Ef 1,910*). Úsilí křesťanů čerpá sílu z Kristovy lásky, která je radostnou zvěstí pro všechny lidi.

Církev, Matka a Učitelka, usiluje ve světle tohoto zjevení o to, aby byla respektována důstojnost každého člověka, aby přistěhovalci byli přijímáni jako bratři a aby celé lidstvo vytvořilo jednu velkou rodinu, která dokáže uvážlivě ocenit rozmanité kultury, jež jsou její součástí. V Ježíši přišel Bůh žádat o přijetí u lidí. Narodil se v rodině, která nenašla přístřeší v Betlémě (srov. *Lk 2,7*) a v Egyptě prožil zkušenost vyhnanství (srov. *Mt 2,14*). Ježíš, který "neměl, kam by hlavu položil" (*Mt 8,20*), žádal o přijetí ty, s nimiž se setkával. Zacheovi řekl: "Dnes musím zůstat v tvém domě" (*Lk 19,5*). Dokonce se ztotožnil s cizincem, který potřebuje přístřeší: "Byl jsem na cestě, a ujali jste se mě" (*Mt 25,35*). Když vysílá své učedníky, činí z přijetí, kterého se jim dostane, výraz zahrnující i jeho osobu: "Kdo vás přijímá, mne přijímá, a kdo mne přijímá, přijímá toho, který mě poslal." (*Mt 10,40*)

V tomto jubilejním roce a v souvislosti s všeobecně rostoucí lidskou mobilitou zní tato výzva k přijetí aktuálně a naléhavě. Jak mohou pokřtění lidé tvrdit, že přijímají Krista, jestliže zavírají dveře před cizincem, s nímž se setkají? "Jestliže má někdo majetek a vidí, že jeho bratr je v nouzi, ale zavře před ním svoje srdce jak v něm může zůstat Boží láska?" (1 *Jan 3,17*)

Boží Syn se stal člověkem, aby mohl přijít ke všem, s upřednostněním toho nejmenšího, stojícího mimo společnost, cizince. Na počátku svého poslání se v Nazaretu představuje jako Mesiáš, který hlásá radostnou zvěst chudým, osvobození uvězněným a vrací zrak slepým. Vyhláší "milostivé léto Páně" (srov. *Lk 4,18*), které znamená osvobození a začátek nového času bratrství a solidarity.

"Jubilejní rok", totiž "léto Hospodinovy přízně", je vlastní způsob Ježíšova působení, nikoli časové ohraničení nějaké připomínky" (apoštolský list *Tertio millennio adveniente*, 11). Toto Kristovo dílo, stále činné v jeho církvi, umožňuje, aby ti, kdo se cítí být cizinci, vstoupili do nového bratrského společenství; učedníci jsou povoláni, aby se stali služebníky tohoto milosrdenství, aby nikdo nebyl ztracen (srov. *Jan 6,39*).

Slavit Jubileum podporováním jednoty lidské rodiny

6. Při slavení Velkého jubilejního roku 2000 nechce církve zapomínat na tragédie, které toto právě končící století poznamenaly: krvavé války, které zdevastovaly svět, deportace, vyhlazovací tábory, etnické čistky, nenávisť, která poznačila a nadále zatemňuje lidské dějiny.

Církve slyší bolestné volání těch, kdo jsou vykořeneční ze své země, volání násilně rozdělených rodin, těch, kdo v současných rychlých změnách nikde nenacházejí stálý příbytek. Vnímá úzkost a bere na sebe neštěstí těch, kdo nemají žádná práva, kdo postrádají jakékoli zabezpečení, kdo jsou vydáni na milost všem podobám vykořisťování.

Přítomnost postavy vyhnance, běžence, deportovaného člověka, nelegálního přistěhovalce, uprchlíka, tohoto "lidu ulice" ve všech společnostech světa, dodává slavení Jubilea velmi konkrétní význam, který se věřícím stává výzvou ke změně mentality a života v souladu s Kristovými slovy: "Obraťte se a věřte evangeliu" (Mk1,15).

K nejvyšší a také nejnáročnější motivaci tohoto obrácení samozřejmě náleží také účinné uznání práv uprchlíků: "Je naléhavé, aby v souvislosti s nimi byl překonán úzce nacionalistický postoj a byl vytvořen status uznávající právo na emigraci, jenž by napomáhal jejich integraci... Je povinností všech a zejména křesťanů usilovně pracovat na utváření univerzálního bratrství, jež je nezbytným předpokladem skutečné spravedlnosti a podmínkou trvalého míru" (Pavel VI. Encyklika *Octogesima adveniens*, 17).

Usilovat o jednotu lidské rodiny znamená zasadit se o odmítnutí každé diskriminace založené na rase, kultuře nebo náboženství, neboť odporují Božímu záměru. Znamená to podávat svědectví o bratrském životě založeném na evangeliu za respektování kulturních odlišností, o životě otevřeném k upřímnému a důvěryplnému dialogu. S tím je spojena podpora práv každého člověka na život v míru ve vlastní zemi, stejně jako bedlivá pozornost zaměřená na to, aby legislativa týkající se imigrace byla ve všech zemích založena na uznání základních lidských práv.

Panna Maria, která se spěšně vydala na cestu, aby navštívila sestřenicu Alžbětu a která po přijetí, jehož se jí dostalo, zajásala v Bohu svém Spasiteli (srov. *Lk 1,39*), ať posiluje všechny, kdo se v tomto jubilejním roce vydají na cestu se srdcem otevřeným pro ostatní lidi a ať jim pomáhá nalézat v nich bratry, děti téhož Otce (srov. *Mt 23,9*).

Všem srdečně uděluji apoštolské požehnání.

Ve Vatikánu 21. listopadu 1999.

Jan Pavel

II.